వీణాదేవి సంస్మరణలో :

పెట్టుబడి

వీణాదేవి

చేతిలో టెస్ట్‌ట్యూబ్ కిటికీవేపు తిప్పి చూశేడు మధుసూధన్. పచ్చటి యెండ పడి అందులోని ద్రవ్యం బంగారు నీరులా ఉంది. అంతవరకూ తన తలమీదున్న కారుమబ్బు విడిపోయినట్టు రిలీఫ్‌తో నిట్టూర్చి అతను వెనక్కి తిరిగేడు. విశాలంగా వున్న ఆ లాబొరేటరీ సీసాలూ, గాజు బీరువాలూ, యెటెండరూ తప్పిస్తే ఖాళీగా వుంది. ఒక మూలని స్టూలుమీద బోనులో గడ్డితింటున్న చెవుల పిల్లులు క్లాసులో పకోడీలు తింటూ మేష్టారుకి దొరికిపోయిన బడిపిల్లల్లా తిండిమానేసి అతనివేపు భయంకంటే ఎక్కువ భక్తితో చూశేయి.

మధుసూదన్ లేబరేటరీ నుండి తన గదిలోకి వెళ్తున్నప్పుడు ఎర్రతివాసీ అతని జోళ్ళ చప్పుడు తనకింద దాచుకుంది. అతను గదిలోకి రాగానే యెటెండరు అతని నల్లకోటు తీసి హేంగరుకి తగిలించి వాష్‌బేసిన్ దగ్గర తువ్వాలు పట్టుకొని నిల్చున్నాడు. అతను చేతులూ, మొహం కడుక్కున్నాక, కాఫీ కప్పులోపోసి, డ్రాయరులో నుండి సిగరెట్ కేసూ, లైటరుతీసి టేబిలుమీద యాష్‌ట్రే ప్రక్కన పెట్టేడు.

మధుసూదన్ వున్న ముప్పై ఏళ్ళకంటే మరో పదేళ్ళు యెక్కువున్నట్టు కన్పిస్తాడు. జుత్తు బాగా నెరియడంతో ఫోటోలో యాభై దాటినవాడిలా కనిపిస్తాడు. అతను వేసుకున్న సూట్ బాగా ఖరీదైనదైనా మూడేళ్ళనాటిది. అతని జోళ్ళు బాగా పాలిష్ చేయబడినవైనా కొత్తవి మాత్రం కావు. అతని నిరంతరాలోచన అతని నుదుటిమీద లోతు గీతలుగీసి పోయింది. అతని కళ్ళల్లోని "కలలచూపు" అతను యీ లోకం వాడు కాడేమో ననిపిస్తుంది. అతను బరువైన మనుష్యుల్లోనే లెక్క.

సిగరెట్ యింకో నిమిషంలో అయిపోతుందనగా అతను ఎటెండరువేపు చూశేడు. ఎటెండరు టేబిలుమీదున్న ఫోన్ చేశేడు. సిగరెట్ అయిపోయేసరికి కారు వచ్చి లేబరేటరీ ముందు ఆగింది. కారు దగ్గరకు నడిచివెళ్ళి మధుసూదన్ లిఫ్ట్ ఇవ్వవలసిన స్నేహితుడికోసం ఆగిపోయినట్టు ఆగి, కాంపౌండులో మౌనంగా వున్న జంతుశాలవేపు చూశేడు. అదే సైముకి ఉరకలు వేస్తున్న రెండు కుక్కల్ని గొలుసు

లతో ఆపుతూ ఒక జవాను పరుగెత్తుకొచ్చేడు. ఆ కుక్కలు — తల్లిపోయిన పిల్లలు తండ్రిని చుట్టుకున్నట్టు మధుసూదన్ కాళ్ళకు చుట్టుకున్నాయి. మీదికెక్కి చేతులు నాకేయి. అతను తమనుయెత్తుకోనందుకు గారంగా అరిచేయి. అతని కడుపుమీద కాళ్ళు పెట్టితోకలాడిస్తూ నిల్చున్నాయి. 'ఇంకోనెల మీకు' అని మనసులో అనుకొని వాటి తనివి తీరేక "ఇంక పొండి" అన్నాడు మధుసూదన్. జవాను కుక్కల్ని తీసుకుపోయాడు. ఆ కుక్కలు వూర కుక్కలు. వాటిని మధుసూదన్ సరిగ్గా 77 రోజుల కిందట సంపాదించేడు. వాటిని సంపాదించడానికి....

ఆ రోజు.... లేబరేటరీ నుండి యం.డి. (మేనేజింగ్ డైరెక్టరు) ఆఫీసుకి వెళ్ళేడు మధుసూదన్. అప్పటికి సాయంత్రం నాలుగు కాలేదు. బొందితో కైలాసానికి తీసుకుపోయింది తొమ్మిదో అంతస్తుకు లిఫ్టు అతన్ని. వరండాలో నిలబడిన యూనిఫారం జవాను తీసిన గాజు తలుపులు దాటి ఆఫీసు చేరేడు అతను. ఔటర్ ఆఫీసులో 60 ఎమ్. ఎమ్. సినిమా వేసుకోవచ్చు. అక్కడ చప్పుడు చెయ్యని ఫేను కింద పనిచేస్తున్న మొగాళ్ళు సూట్ల ఎడ్వర్టైజ్‌మెంట్ వాళ్ళలా ఉన్నారు. ఆడవాళ్ళు బట్టలషాపులో బొమ్మల్లా ఉన్నారు. యం.డి. ఆఫీసుద్వారం పక్కన సెక్రటరీకి ఆకుపచ్చటి టేబిలుంది. ఆ టేబిలు నాచుపట్టిన చెరువులా కాకుండా బిలియర్డ్సు టేబిలులా ఉంది. దాని వెనుకనున్న సెక్రెటరీ పళ్ళు కనిపించకుండా నవ్వడానికే పుట్టినట్టుంది. ఆమె వయస్సు పదేళ్ళనుండి ఒకచోటే వుంది. ఆమె రోజూ పాలల్లో స్నానంచేసే మనిషిలా మెరుస్తూ నున్నగా ఉంది. సిల్కుచీర జారకుండా పట్టుకునేందుకే ఎదిగేయా అనిపించేటంత ఎత్తుగానూ, సూదిగానూ వున్నాయి ఆమె గుండెలు. అంతపెద్ద జుత్తుగాని లేకపోతే ఆమె మొహం పాలడబ్బాల ఎడ్వర్టయిజ్‌మెంట్‌కి పనికివచ్చేది. అలాగని అమాయకురాలు మాత్రం కాదు. మూడు కాపురాలకి నిప్పు పెట్టింది. మరో యిద్దరు మొగాళ్ళు బికార్లు అయిపోయి దేశాలుపట్టి పోయేరు. ట్రావలర్సు బంగాళాలకి, రెస్టుహౌసులకీ ఆమెరాదు. "ఫైవ్‌స్టార్" హోటల్లోనే ఆమె పడుకుంటుంది.

ఎదురుగా వచ్చిన మధుసూదన్‌ని కూర్చోమని కళ్ళతోనే సౌజ్ఞచేసి "డాక్టర్ మధు టు సీయు సర్" అని టెలిఫోనులో చెప్పి "రమ్మంటున్నారు" అంది మధుసూదన్‌తో.

మధు లేచి యం.డి. గదిద్వారం దగ్గిరికి వెళ్ళేడు. అక్కడ స్టూలు మీద కూర్చున్న ఆఫీస్‌బోయ్ లేచి సలాంచేసి తలుపు తెరిచేడు. మధుసూదన్ గదిలోకి వెళ్ళగానే మాయాగుహ ద్వారంలా తలుపు మూసుకుపోయింది.

యం.డి. ఎయిర్ కండిషన్డ్ గది చెరువుకింద గదిలా చల్లగానూ, చీకటి చీకటిగానూ వుంది అక్కడక్కడ దాగున్న దీపాలు వింతపాముల రంగుమణుల్లా మెరుస్తున్నాయి. గోడల్ని ఏ అలంకారాలూ లేవు. పెద్ద గ్లాస్ టాప్ టేబిలు వెనక కూర్చున్న యం.డి. వేసుకున్న సూటు వచ్చే సంవత్సరం ఇండియాలో ఫాషన్లోకి వస్తుంది. అవసరం అయితే పదిమందిని కొట్టగలడన్నట్టు బలంగా ఉన్న అతని వయసు చూడగానే ఎవరూ అంచనా వెయ్యడానికి ప్రయత్నించరు. విగ్గు పెట్టుకున్నాడా అని అనుమానం వచ్చేటంత దట్టంగావుంది అతని జుత్తు. అతని పళ్ళు బహు అందంగా వుండడంవల్ల అతను ఎప్పుడూ నవ్వుతూ వుండడానికే ప్రయత్నిస్తాడు. అతను జడ్జీ అయితే ముద్దాయికి ఉరిశిక్ష వేసినప్పుడు కూడా నవ్వుతూనే ఉండును.

చూస్తున్న కాగితం నుండి తన సోగ కళ్ళు ఎత్తకుండా "సిట్ డౌన్, మై బోయ్" అన్నాడు అతను.

మధుసూదన్ కూర్చున్నాడు.

"ఏమిటిలా వచ్చావ్? నాన్న కులాసాయేనా? అమ్మ డార్జిలింగ్ నుండి వచ్చేరా? నీ ఆరోగ్యం బాగుంటుందా? ఎన్నిసార్లు ఆఫీసుకు రమ్మని బతిమాలినా రానివాడివి యీ వేళైనా వచ్చేవు" అని "ఎందుకు వచ్చేవ్!" అని అడగబోయి మానేసి చదివిన కాగితం సంతకం చేసేడు.

"నాకు కుక్కలు కావాలి" అన్నాడు మధుసూదన్.

"కుక్కలా? ఎన్ని?" నాకు బలపం కావాలి అని మధుసూధన్ ఏడిచినా యం. డి. అంత ఆశ్చర్యపోయి వుండడు.

"పదో ఇరవయ్యో" మధు కళ్ళు దించుకున్నాడు.

"అన్ని కుక్కలేం చేసుకుంటావ్? డాగ్ రేసింగ్ పెడతావా ఈ ముష్టి దేశంలో. లేకపోతే కుక్కల వ్యాపారం పెడతావా!" జవాబు చెప్పకపోయినా ఫరవా లేదన్నట్టు అడిగాడు.

341

"అంతకు తక్కువ సరిపోవు"

"ఇంతకీ నీకు కుక్కలెందుకయ్యా? అప్పుడే పిల్లలు పుట్టరని బెంగ పెట్టుకున్నావేఁవిఁటి? ఇంతకీ కుక్కలు 'సూ'కా! నీకా" గుక్క తిప్పుకోడానికి ఆగాడు యం.డి.

"నాకే" తన కుర్చీ వెనకకొళ్లు చూస్తూ అన్నాడు మధుసూదన్.

"నీ కెందుకు బాబూ కుక్కలు? కావాలంటే గుర్రాలు అడుగు. పందెపు గుర్రాలు పంపుతాను"

"కుక్కలే కావాలి"

"సరే ఏ జాతివి? ముద్దుగా జేబులో పడేసుకోవచ్చు పెకినీస్ పంపమంటావా? లేకపోతే పామరేనియన్సు కావాలా? మొగాడివి కాబట్టి పెద్దకుక్కలు కావాలేమో, అల్సేషియనులు మాత్రం వద్దు. ప్రతి కిల్లీకొట్టు వెధవా ఒక అల్సేషియను పెంచుతున్నాడీ రోజుల్లో. డాల్మేనియన్సు— గోల్డెను రిట్రీవర్సు—బ్లడ్ హౌండ్సు— ఏవి కావాలి? లేకపోతే అమెరికను అంబాసిడరు పెళ్ళాందగ్గర ఏవో కొత్తరకాలున్నాయిట. రేపు కనుక్కుంటానుండు" ఎంత జోరుగా మాటాడుతున్నాడో అంతజోరుగానూ ఆలోచిస్తున్నాడు యం.డి.

"నా కవేం వద్దు. ఊరవి కావాలి"

"ఇప్పుడేవిఁటన్నావ్ మళ్ళీ అను" తన చెవులను మొదటిసారి శంకిస్తూ అన్నాడు యం.డి.

"ఊరకుక్కలు కావాలి"

"ఆడవా, మగవా?"

"ఏవైనా ఫర్వాలేదు. చర్మవ్యాధులున్నవి కావాలి"

"నీక్కావలసింది కుక్కలూ కాదు. పిల్లలూ కాదు. అంత అంత అహో రాత్రాలు పనిచెయ్యకయ్యా అంటే వినకుండా మనసు చెడగొట్టుకున్నావు. నెల శలపు యిస్తాను. హాయిగా 'సూ'తో దేశం తిరిగిరా. ఈ ఎండకి నేనే మా సెక్రెటరీని కరిచేస్తానేమో ననిపిస్తూంది. కుక్కలు దేనికి?"

"నేను హాన్సన్సు డిసీజ్ (Hansons disease)కి మందు కనిపెడుతున్నాను"

342

"పేలకి, గజ్జికి కనిపెట్టలేక పోయేవ్? చూడూ. ఈ జబ్బులు బీదవాళ్ళవి. వాళ్ళకి మందులు కొనుక్కోడానికి డబ్బుండదు. మనం డాక్టర్లకిచ్చే ఫ్రీ సేంపిల్సు మీద బతికేస్తారు డయాబిటిస్‌కి మందు కనిపెట్టేవు, అది మన కంపెనీకి గోల్డ్ మైను అయింది. బ్లడ్ ప్రెషరుకి కనిపెట్టేవు. అది డైమండ్ మైను అయింది.

మనది కంపెనీ, ధర్మసంస్థ కాదు. మనుషులందరికి కొన్నిరకాల జబ్బులొస్తే, పేలూ, గజ్జి, కుష్టు పేద వెధవలకే వస్తాయి. వాటికి మనం మందులు కనిపెడితే ముసుగులు వేసుకొని మిషనరీల పైపోవాలి; కొంచెం ముందూ వెనకా చూడు. గొప్ప వాళ్ళ జబ్బులకి మందు కనిపెడితే మనం నాలుగుడబ్బులు చేసుకోవచ్చు. నాకు తెలుసు, నువ్వు ఆదర్శాలు, ఆదర్శాలు అంటూ ఆకాశంలో మకాం పెడతావని. ఈ కంపెనీ నడపలేక నేను పిచ్చెక్కి పోతున్నాను."

"కాని...."

"నాకు తెలుసు. నువ్వు సైంటిస్టువి. ఇటొచ్చి పిల్లులు తే, అటొచ్చి పంది కొక్కులు తే అనగలవు. కాని నా బాధ ఎవరితో చెప్పుకోను. తెల్లారిలేస్తే ఇన్‌కం టాక్సు ఇనస్పెక్టర్ని అనో, డ్రగ్సు ఇనస్పెక్టర్ని అనో వొకడు దిగిపోతాడు. ఆఖరికి మన అడ్వర్టయిజుమెంటు పిల్లలేదూ, చూడ్డానికి కర్రి గాడిదలా వుంటుందా! అయితే నేం ఫొటోలో నలుపయినా తెలుపైనా ఒకటేగా! కాస్త ఎత్తు పల్లాలున్న మనిషి. ఆ సంగతి దానికి తెలుసు. డెపిలేటరీ అడ్వర్టయిజుమెంటుకి నా ఫొటోయేనా, స్లిమ్మింగు అడ్వర్టయిజుమెంటుకి నా ఫొటోయేనా అని పేచీ పెడుతోంది యివేళ. నువ్వుకూడా నా మాట కాదంటే నేను బతకలేను. కొబట్టి బాబ్బాబు, ఈ మందు మానుకో".

"మందు తయారై పోయింది .... ట్రయలేసుకోవాలి".

"అయితే నే చేసేదేముంది? అది పనిచేస్తే చాలు పెద్ద జబ్బుకి గొప్పమందు కనిపెట్టేమని చెప్పుకోవచ్చు. మందులు తయారయేక— దొరలు ఎవరో ఒకరు కుష్టురోగ నివారణ కేంద్రాలు పెడుతూనే ఉంటార్లే — వాళ్ళకి టోకున అమ్మే స్తాను—"

"మరి కుక్కలు—"

"మూడ్రోజుల్లో పంపిస్తాను. కాని ఒక్కమాట ఇటుపైన నువ్వు ఇలాంటి వెర్రిమొర్రి జబ్బులకి మందు కనిపెట్టేలోగా నా చెవిని పడెయ్, అజీర్తికి మందు కని పెట్టాలిగాని ఆకలికి కనిపెట్టి ఏం లాభం? మంచిది వెళ్ళు."

—మరో మూడ్రోజులకి పదికుక్కల్ని పంపేడు యం.డి. "బాబూ యీమారు ఏనుగులు కావాలంటే పంపుతాను గాని కుష్టు కుక్కలు మాత్రం అడుగకు" అంటూ.

వచ్చిననాడు యీ కుక్కలు చెద తినేసిన కుక్కల్లా వున్నాయి. ఇప్పుడు జబ్బు పూర్తిగా పోయినట్టే, అంటే మందు బాగా పనిచేసిందన్నమాట. కొద్దిమార్పులు చేస్తే యీ మందు మనుష్యులకూ్కడా పనిచేస్తుంది.

మందు తయారు చేసేక యం.డి.ని కోరలేదు మధుసూదన్. అడిగితే రోగుల్ని పంపుతాడుగాని అతని లెక్చర్లు భరించడం కష్టం. అంచేత తన మందు వాడి ప్రయత్నించడానికి ఎవర్నైనా కుష్టురోగుల్ని తెమ్మని తన జవానుతోనే చెప్పేడు మధుసూదన్. జవాను నలుగురు రోగుల్ని తీసుకొచ్చేడు. ముగ్గురు మగ, ఒక ఆడ.

నరకం నుండి జారిపోయిన పాపుల్లా వున్నారు వాళ్ళు.

వాళ్ళని చూస్తే నిన్నటి డిన్నర్ వాంతి అయేటట్టుంది. వాళ్ళని సగం ఉడి కించి, కాల్చినట్టున్నారు.

వాళ్ళ ముక్కులు విరిగి వాచివున్నాయి.

వాళ్ళ పెదవులు వాళ్లే కొరికేసుకున్నట్టు ఉబ్బి వున్నాయి.

వాళ్ళ చెవులు యెవరో రాక్షసుల చెవులు తీసుకువచ్చి అతికించినట్టు పెద్దవిగా వున్నాయి.

వాళ్ళ బట్టలకి రక్తం మరకలు లేనిచోట చీము మరకలున్నాయి.

వాళ్ళ జుత్తు అంతా పీకేసి మళ్ళీ అక్కడా అక్కడా కొంచెం వెంట్రుకలు అతికించినట్టు అతి పల్చగా వుంది.

వాళ్ళ కళ్ళముందున్న డబ్బాలలో చిల్లర డబ్బులున్నాయి.

వేళ్ళు పూర్తిగా ఊడనివాళ్ళ చేతుల్లో కర్ర చిడతలున్నాయి.

జవాను వాళ్ళకి మందుగురించి అంతా చెప్పేడు. ఆ మందు వాళ్ళకి తెంపేసి

344

నడుస్తున్న చరిత్ర :

తిరిగి తిరిగొచ్చింది...

కె. బాలగోపాల్

మళ్ళీ మొదలయిన నిర్బంధంమీద ఇది రిపోర్టుకాదు. ఎందరిని చంపారో ఎట్లా చంపారో వివరించే పట్టిక కాదు. రిపోర్టులు రాసుకున్న తరువాత, పట్టికలు తయారుచేసుకున్న తరువాత, ప్రజాస్వామిక వాదులంతా అన్ని విషయాలూ విడమరచి చెప్పినా చివరికి చెన్నారెడ్డి ఇట్లా చేసాడే అని కొంత మనస్తాపం చెందిన తరువాత, గడచిన సంవత్సర కాలం చరిత్రను నెమరువేసుకొని ఆలోచించడం అవసరం.

పాలకవర్గాలకు నీతిలేకపోయినా కనీసం ఇంగితం ఉంటుందని ఆశిస్తాం. ప్రజల క్షేమాన్ని కాకపోయినా కనీసం తమ క్షేమాన్నయినా కాంక్షిస్తారని భావిస్తాం. వాళ్ళు స్వల్పకాల ప్రయోజనాలే తప్ప దీర్ఘకాల శ్రేయస్సును గురించి ఆలోచించే స్థితిలో సహితంలేరని అర్థం చేసుకోవడానికి కొంత కాలం పడుతుంది. పాలకవర్గాల లోని వివిధ ముఠాలను సమానంగా సంతృప్తిపరచడం వాళ్ళ ఐక్యతకే అవసరం అని ఏ అణాకాణీ పత్రికా సంపాదకుడయినా చెప్పగలడు. అయినా అధికారానికి వచ్చిన తొమ్మిది నెలల తరువాత కూడ చెన్నారెడ్డి తన ప్రభుత్వంలోని అన్ని లాభ

ఉచితంగా ఇస్తుందనీ, ఆరునెల్లో వాళ్ళు మామూలు మనుషులై పోతారనీ, ఆ ఆర్నెల్లూ కంపెనీయే వాళ్ళని పోషిస్తుందనీ కూడా చెప్పేడు.

"ఆ తర్వాత?" ఆడది అడిగింది.

మధుసూదనూ, జవానూ జవాబు చెప్పలేదు.

"వద్దుబాబూ. దేశంలో కూలిలేదు, కూలిపుట్టదు. ఆకలికి కాలి సావాలి. జబ్బుతోనైనా నాలుగుకాలాలు బతకనీయండి బాబూ" అంటూ వెళ్ళిపోయేరు వాళ్లు వైద్యం వద్దని.

దూరమైపోతోన్న వాళ్ళవేపే చూస్తూ నిలబడ్డాడు మధుసూదను. వాళ్ళ వెనక సూర్యుడు భగ్గుమని మండుతున్నాడు.